

Sanctuarium

Paoletti, Agostino

Coloniae Agrippinae, 1677

In Festo Magni Patris Et Patriarchæ S. Augustini. Est sol mysticus S. Ecclesiæ, luminosum hunc planetam imitando in oriente per radios doctrinæ: in meridie per charitatis fervorem; in occasu per ...

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55680)

SERMO VIGESIMUS SEPTIMUS
IN FESTO
GLORIOSI PATRIARCHÆ ET PATRIS
S. AUGUSTINI.

Quasi Sol resurgens, sic iste resussit in templo Dei. Eccl. cap. 15.

Merita, prerogativa & excellentia Magni Patris sancti Augustini, qui Legislator est Religiosorum, Confessorum gemma, Magister Theologorum, Doctorum Coriphæus, Norma Prælatorum, Nauclerus navis Petri, Dux militiae Christianæ, Catholicæ veritatis Defensor, Splendor mundi, Gloria totius Africæ, & Sol universi, hujus inquam merita ad eum sunt tara, heroica & eximia, ut si quis hoc sacro die eadem sermone celebrare præsumeret, comperturus esset protinus, quod sibi velur novello cuidam Tantalò defutura esset omnis ab arte perfecta sublimatio, quodque & immensitate dicendorum omnis ad laudem spectantis argumenti futurus esset plus quam mendicus. Nam veluti quidam è fulvo auro rutilans Apollo, vel tanquam immensi luminis pater aliud præter radios suos non admittit ornamentum, siquidem nulla est ad eum conspicua claritas, quæ abs splendorum suorum reverberatione non obscuretur, nec aliqua reperibilis est obscuritas, quæ à fulgore ejus laminosa facta non splendescat. Et quemadmodum cælestis firmamenti paludamentum omnem peregrinam & emendicatum ornatum penitus respiciens, Solo gemmarum, id est, stellarum suarum ornatu contentum magnificè & pomposè superbit, ita excellentiæ & gloria sancti Augustini, quæ vis stylo artificioso accumulata laudum attributa contemneus obrutescere facit qualvis oratorum facundissimas linguas, & celeberrimæ famæ sonoras tubas raucas efficit vel taciturnas. Et sicut de Sole non nemo dixit, quod is immenso lumine suo quodvis aliud lumina supprimat: ita gloria Augustini confundunt

mentem, & cujusvis humani intellectus claritatem excessivo splendore suo obfuscant. Unde sicut venustissimus summeque admirabilis Planeta ille à Latinis Sol nominatur, eo quod *aperit omnia lucet*: ita quoque sanctus Augustinus ad habendam profundissimorum de sacratissima Triade conceptuum intelligentiam abundantius præ quavis alio Doctore lumen subministravit, atque ideo manifestata per illum reconditissimarum difficultatum & mysteriorum veritate, illi non minus quam Soli hæc debetur scriptio: *Hinc procul umbra*. Unde gloriatur licet præterita sæcula, & veluti præsentis memoria conservent Solis Colossum ab ingeniosissimo Lydio Lyssippi discipulo Rhodis erectum, & ab universo mundo summo cum stupore celebratum, de quo proinde doctissimus Plinii calamus scriptum reliquit, quod ante omnia in admiratione fuit Solis Colossum Rhodique fecerat Chares Lydius Lyssippi discipulus, cuius *statua erat cubitorum altitudo*: nam excellentius quid de sancto Augustino dici poterit, nulla enim reperibilis est lingua apta & idonea, ut eloquentiæ suæ stricta mensura meritum suorum excellentiam & immensitatem adæquate possit, utpote quæ tanta est, ut ob tam noster hic Sol mysticus in stupendum quoddam evaserit prodigium. Quis igitur brevis enarrationis symmetria complecti poterit, heroicas ejus virtutes, qui quoad sanctitatem immensus quidam dici meretur gygas? Quis intra angustos attributiois ejusdem Rhetoricæ margines vel limitates eum laudet Augustinum, ad cujus encomia celebranda, Verbum incarnatum linguam suam taxavit, divinaque labia sua aperuit, quando, ut

D. Hier. in vita S. Hilari.

Beatus Jordanus de Saxonia inquit, Christum filium Salvatorem nostrum in carne videre & tangere, ac ejus pedes Lavare meruit, & cum audite dicentem sibi: Magne Augustine, Filium Dei in carne hodie videre meruisti. Certè si Alexander, ut sanctus Hieronymus scribit, fortunatissimum Achillem esse censuit, eo quod Homerum operum suorum celebratorem & encomiasten habuerit: Felicem te ô Achilles, qui magnos fructus præcone meritorum. Quidam de Augustino dicemus, ejus gloria ab ipsomet Dei filio accepit præconia. Ac proinde ego qui Apelli minime comparandus venio; magnum huic Ecclesiæ Doctorem, qui Alexandro longe major est, effigiate sermonis mei penicillo minime præsumo. Quomodo enim ego qui purgatas Aquilæ pupillas non habeo, sed instar avis cujusdam nocturnæ, vel cæcæ cujusdam talpæ admodum debiles, quomodo inquam in gloriarum suarum splendoribus firmos & minime palpitantes oculorum obtutus figere poterò? potiori certè jure cum Possidonio dicere poterò: Si cuncta mei corporis membra vertrentur in linguas, adhuc non essem dignus aut sufficiens ad laudandum tantum Patrem & Doctorem, & tantum fidei relucens illuminatorem.

D. Possid. ad Mariam. ap. Jordan. de Saxo. ser. 2. de S. Aug.

Enchiridion. C. 11. de mundi. Sim. 1. de col. 18.

Sirabon. Philostr.

2. Unde idem mihi hodierna die eventurum esse prævideo, quod Memnonis statuarum accidisse, nescio an Poetæ fabulando consingant, an vero Historici pro certa veritate recenseant. Hæc namque licet ex invisibili quodam ac durissimo matremore fabricata fuerit, attamen quamprimum Sol lucidissimus in montanis Orientis elucescere incipiebat, ab ejus radiis collustrata, haud secus ac si spiritu quojam cœlesti animata fuisset, labia sua aperiebat, movebat linguam, spiritus ducebat, articulatas formabat voces in certum quoddam idioma deductas, edebat sonos, & verba syllabatim distinguens in admirabilem quandam prorumpere sermocinandi rationem, adeo ut si ad illam audiendam non occurrerit saxa & lapides, saltem ad minus homines præ stupore nimio in saxa veluti conversi attoniti coram illa persisterint. Etenim si hoc ipsum vera sit historia, ut judicat Serabo, aut verò merum sit figmentum poeticum, ut Philostratus opinatur; ego saltem certissimam realitatem & veritatem esse experior, quod de magno Augustino locuturus, ex parte subjecti de quo nobis sermo erit, in talem rapiat præ nimio stupore mentis excessum & extasim, ut veluti

statua quædam immobilis sensibus saxeis, insensibilibusque membris prædita obrigescere videat, nisi mysticus Sol nos, qui sanctæ Ecclesiæ hemisphærio superbe collucet, spiritus & artus meos revivificaret, vocesque ac verba idonea suggereret. Sicut enim fuit qui sole occidente hanc gnomen ederet: *Languesco Sole latente, ita eodem denuo exoriente non immerito subiungi posse censeo: Viresco sole Oriente*, quia *vita mihi denuo adevit*. Exurgat igitur & revivificat in me spiritus meus, atque ad tanti Patris gloriam sese fauces & voces meæ promptissimè adhibeant atque dilatent, dum in prociectu sum ut demonstrem, quod sanctus hic Doctor sicut Sol resuscit in Orientis aurora per radios doctrinæ, in meridie per charitatis fervorem: in occasu denique per humilitatis profunditatem, ut vel sic Propheticum illud verificetur vaticinium: *Quasi Sol resurgens, sic Augustinus resuscit in templo Dei*. Verum enim verò licet Perla, ut scribit Tertullianus, *solem in linteis depicto adorabant*: ita & vos dum ego discursum promissum exordior, pulcherrimum venustissimumque solem nostrum Augustinum in discursus præsentis tela depingendum cum attentione atque silentio ut veneremini, effragito.

Ecclesiæ. 50

Tertul. c. 6. apol.

3. *Quasi Sol resurgens, &c.* Laudabilis est sanctæ Ecclesiæ consuetudo; quod ad exprimendas distinctius nonnullorum Sanctorum eximias qualitates, præclarum aliquod venerando eorumdem nomini attribuitur laudis epithetum. Sic Joannes Antiochenus Chrysostomus sive os aureum dicitur, Basilus appellatur Magnus, Bernardus mellissuus, Gregorius Thaumaturgus. Quæ etiam cæremonia quoad magnum Patriarcham nostrum minime neglecta fuit; Is enim quoad usque vixit, Augustini nomen præ se tulit, post mortem verè eidem aliud longe præclarior Aurelii nomen accessit, quod Solem interpretes significare docent. Cui conforme est quod Romæ nobilis quædam fuerit familia Aurelia dicta, quæ sub hoc nomine insigni illo gaudebat privilegio, ut sola esset e qua in templo Solis sacrorum perpetui eligerentur Antistites. Unde eo ipso quo sanctissimo Patriarchæ nostro Aurelii nomen impositum fuit, pariter perspicue declaratur, eum in sublimi sanctæ Ecclesiæ cælo, inter tot prælatorum Doctorum stellas, fulgidissimum quendam Solem esse. *Orbis lumen* (dicitur) & *magnus mundi Sol*. Et S. Remigius, alii Doctores compa-

Alex ab Alex. lib. 1. c. 9.

S. Ant. Flor. p. 5. Abra. ser. d. S. Th. d. fol. 139. col. 3. D. Remig. in ex. compa. fol. Ful.

comparantur stellas, Augustinus Soli. Unde & de eo merito dici potest: *Ex te cunctis decorum.*

4. Porro Sol in plagis Orientalibus exoritur & quasi generosius bellator luminosæ claritatis chalybe obarmatus, dexteram quoque suam tadorum suorum ardore communit, ad expugnandos & profligandos è campo aereo ingentes & vastos tenebrarum exercitus: *Dissipat.* Demum verò splendorum suorum facem ad mundi hujus hemisphærium collustandam exaltaus Oriens universum illustrat: Ita quoque sanctæ Dei Ecclesiæ Sol mysticus Augustinus doctrinæ suæ fulgentissimis radiis hæreson tenebras dissipat, omnesque hæreticorum horrores in turpem fogam convertit: *Spirituâli lumine Ecclesiam illustravit, ita ut nulla sit caligo hæresis, nulla nebula erroris, quam ille doctrinæ suæ splendore non depulerit.* Obmutescunt Fortunati, Manichæi quoque & Donatistæ declarantur convicti, hæreses extirpat, annihilat errores, Hæreticos profligat. *Obmutescit Fortunatus, cedunt Manes & Donatus tanta lucis radio: Destruxit hæreses, errores repulit, hæreticos prostravit. Qui quidem propiusissimi sunt solis effectus & operationes, de quo dicitur: Obstantia solvit.*

Abrah. Bzov. ubi supra.

In seq. ejus. in Prasat. Missæ e. ju. d. D. Prosp. & Hornand. de lac. a. talor. Zimenez p. 1. c. 15. f. 11.

Ecl. 33. D Greg. hom 32. in Evang. Plin. l. 16. cap. 3. Vno. Bellu. Sp. nat. l. 20. cap. 14. Sim. Ma. jol. coll. 21. fol. 919.

Canis. l. de Deip. cap. 11.

15. Sanctus Prosper atque Scriptores peregre obsevarunt, quod eodem prorsus tempore quo in Britannia natus est hæresiarcha Pelagius, natus quoque in Africa fuerit Patriarcha Augustinus 15. die Novembris anno post Christum natum 357. Idque non sine speciali Dei providentia, quia *contra malum bonum est, contra mortem vita est.* Et ut scribit S. Gregorius: *Sicut arte medicina calida frigidis, frigida calidis curantur, ita Dominus noster contraria opposuit medicamenta peccatis.* Et quis est adeo terum ignarus, qui nesciat, quod *contrariis contraria curantur?* Mox ut nascuntur serpentes, fraxinus quoque frondes suas progerminat, quarum umbra quovis illis toxico venenosior & nocivior esse noscitur: *Mira natura bonignitas, priusquam serpens prodeat, floret fraxinus, nec ante condita folia dimittit.* Eodè d e quo Nabuchodonosor natus est, qui factum Dei templum desolaturus erat, pariter natus est Cyrus id ipsum suo tempore reedificaturus. Eodem mensis, ut scribit Canisius, quo formata fuit Eva, post multa sæcula Deus Mariam Virginem condidit, ut quod illa percussit, hæc sanaret. Unde pari quoque ratione, quando in hunc mundum natus est Pelagius, qui bonam illius partem hæresum suarum tenebris obtenebraturus erat, natus est etiam

Augustinus, ut luminosis doctrinæ suæ radiis easdem tenebras profligaret & dissiparet: *contra malum bonum est.* Assentit id ipsum S. Prosper dicens: *Eodem nimirum tempore, quo natus est in Britannia Pelagius hæresiarcha, cui caligo quædam in tenebris illis regionibus exorta, natus est in Africa Aurelius Augustinus, voluit clarissimus Sol noctem illam erroris dissecare.* Et Aurelius Casiodorus subjungit: *Doctor eximius beatissimus Pater Augustinus debellator hæreticorum defensor fidelium, decurrit tanquam fons purissimus, nulla fece pollutus, & in integritate fidei perseverans nescit locum dare hæreticis.*

6. Inter alios laudum titulos qui à S. Bernardo & universa Dei Ecclesiâ mystico Soli nostro Augustino attribuantur, præ cæteris præta in se mytheia concinet, quo *Malleus hæreticorum* gloriose appellatur. Verum enim verò, cur non potius entis vulnificans, hasta bellatrix, pungens lancea, scutum impetetrabile vel aliterius cujuslibet armaturæ nomine appellatur, quæ militiæ conveniat? Respondet quidem potest, hoc quod malleus instrumentum quæddam sit ferri duritiam vincens, illudque à rubigine liberans, & in quamlibet partem pro libitu contorques & volvens. Unde cum hac Epigraphæ nonnemo emblema formavit: *Dant idem formam Hæretici erant veluti ferrum in hæres induratum: at verò Augustinus doctrinæ suæ malleo duritiam ipsorum devicit. eorumque mentes ab hæresis rubigine purificavit, atque ad Catholicæ fidei sacra dogmata detorsit & inclinavit, cum que ab Evangelicæ lege difformes essent, Christianorum & Catholicorum illis formam imprelsit. Malleus hæreticorum.* Affirmant nonnulli scriptores in Nilo flumine piscem quendam reperit, cui nomen hypopotamus, cujus squamæ admodum sunt duræ, ut à quovis ense, hasta vel ferro, quantumvis acuto, impetrabiles esse comportantur, ac proinde regionum illarum incolæ hæc inventionem excogitarunt, ut Malleo squamæ piscium concutiant, eisdemque hoc instrumento confractis & divisis hypopotamus eorum potestati se dedit: *Tanta duritia est, ut nullo javalo penetraret, sed necesse est, ut malleis ferreis perimatur, quia vix aut nunquam morietur. Perit. Berror.* Porro ad dirumpendas hæreticorum durissimas squamas, tor præclarissimorum Doctorum eo tempore scribentium & prædicantium enses, hastæ, lanceæ, moidimè sufficiebant, ac proinde opus fuit Augustini malleo, *Malleus hæreticorum.* Malleus instrumentum quoddam est.

est, quo omnia arma bellica fabricari solent, ac proinde sacri Doctores infidelium gregem aggregati, sensus quaestionum, articulorum habitas, lanceas argumentorum, responsum scuta fabricare volebant, prout fecere Thomae Angelici, Seraphici Bonaventurae, subtiles Scotij, Egidij, Argentinenses, Ariminenses, & alii similes Scriptores, semper malleo tunc doctrinae Augustinae urebantur. Monoceros cum feris inimicis suis dimicaturus, hastam cornu sui quod fronte gestat, ad petram quandam exiecit: Sacri Theologi disputationes, aduersus Catholicam fidei inimicos habituri, doctrinam suam ad stabilem Augustini petram exaeuerunt & eliminant, & quidem in specie speculativa Angelici Doctoris opera nunquam sufficienter celebrata, si legeritis, inuenietis quemlibet eius articulum malleo doctrinae Patris nostri corroboratum & authenticatum.

7. Postquam Persarum Rex Cyrus sacrum Dei Templum reaedificasset, magnam instituit solemnitatem, Sacerdotes namque tubas insonando, Levitae movendo cymbala, alii vero sacras Laudes decantando; diuinam Creatoris Majestatem glorificabant: *Fundato Templo Domini, steterunt Sacerdotes in ornatu suorum tubis, & Levitae in cymbalis, ut laudarent Deum.* Sed quomodo id ipsum fecerunt? *Per manus David.* At verò si Musica haec instrumenta a Sacerdotibus & Levitis propriae manus plebano tangebantur, quomodo Scriptura dicere potest, id factum esse *Per manus David, & quidem cum David antea decantaret tanto tempore ex hac vita in alteram transfugerat, quomodo fieri potuit, quod Sacerdotes & Levitae cum tubis & cymbalis laudarent Deum, per manus David?* Fieri id hoc modo potuit, Psalms namque & Hymni qui cantabantur, Regia Davidis manu scripti & compositi erant, & hoc sensu dicebantur laudare Deum *per manus David.* Porro idem encomium doctrinae a sacris aliis Scripturis traditae, dari potest, quod scilicet, tametsi ab iis scripta sit, tradita tamen fuerit *per manus Augustini,* quia quicquid scripserunt, docuerunt vel praedicauerunt aduersus Haereticos, totum hoc fuit Theologia Augustini: *per manus Augustini:* Si disputauerunt, libellos scripserunt, id ipsum *per manus Augustini* fecerunt, ac proinde celebrant licet alii Vulcani malleum, eò quod Cupidinis sagietas, armaturam Martis & fulmina Iovis eodem malleo fabricarit; longè attamen maiori jure Sanctae Dei Ecclesiae doctrinae Au-

gustinianae malleum honorat, quo tot praecellenti Theologi, etsi fuerunt ut fulmina, fabricarent, quibus sternentur & profligantur Haeretici: *Malleus Haereticorum, per manus Augustini:* Et quidem, ne à proposito mihi Solis metaphora procul discedam, dicam cum sancto Remigio: *Alii Doctores comparantur stellis, Augustinus Soli, nam sicut stella lumen à Sole recipiunt, sic omnes Doctores Sapientia lumen recipiunt ab Augustino.* Ut igitur doctrinam ejus addiscant, atque ab hoc Sole illuminentur, non solum Haereticis, sed & totum universum in ejus se discipulatum recipit.

8. *Malleus Haereticorum:* Nemo utique ex sacrae Scripturae Professoribus inficari poterit, quin revelationes à sanctis Prophetis traditae, euentus quosdam in se contineant, successu temporis seriatim verificandos, ex omnibus nam inuenio ab Ezechiele Propheta descriptum, non minus mysteriis quam stupore rursus attendente velim eandem anseculteris: *Et ecce, inquit sacer Textus, Vir cujus species erat quasi species arietis, & in manus ejus funiculus lineus, & calamus mensura, & mensus est.* Hanc autem revelationem de sancto Patriarcha nostro Augustino intelligendam esse, deprehendemus, si singula revelationis verba nonnihil examinaverimus. Dicitur igitur: *Et ecce vir:* Non dicit *Et ecce homo,* quia sicut homo dicitur ab humo, ita vir denominatur à virtute: Unde Rupertus Abbas Tuitiensis ait: *Virum dicens veram cum integritate virtutis exprimit naturam hominis.* Cum igitur Augustinus inter omnes virtute praeditos homines primatum teneat, merito ipsi hic titulus, *Vir* per a-stonomasiam debetur. Sequitur deinde: *Cujus aspectus erat quasi species arietis.* Quasi diceret, habebat faciem aeneam veluti Africanus qualis Augustinus erat, unde Propheta dum dicit: *Et ecce vir cujus erat species quasi species arietis,* figurare locutus fuit, quasi clarius dixisset: *Et ecce Augustinus.* In manu sua funiculum tenebat representantem sacrum Evangelium: *funiculus lineus in manu ejus.* In altera verò doctrinae suae ferebat calamum, & calamus mensura. At verò quid faciebat? *Mensus est.* Quid verò metiebatur? pulchram sanctae Ecclesiae fabricam, quae est congregatio fidelium, ut videret, num forte in partibus aliqua se proderet petra scandalis, vel saxum haereticale, quod Catholicae fidei sacra dogmata praetergradiens, eleganti huic fabricae minaretur ruinam: inueniens autem nonnulla & saxis extra ordinem posita esse, nec con-

D. Rom. in expos. P. S. aquil. Iord. de Saxen. ser. 2. de D. P. Aug. in num. ser. 130. f. 108. f. 2. A.

Ezechi. 6. 40.

Rup. Abb. apud Frac. Men. in 2. Reg. c. 1. n. 1. adnot. 4 ser. 3. n. 15. B.

formia esse iuxta Evangelii mensuram, suarumque doctrinae calamo, Theologiae suae malleo, argumentando & disputando, vel reprimere ut aequaret, vel frangeret, ut convinceret. Accidit id ipsum iniquis Pelagianorum, Donatistarum, Manichaeorum, Faustorum, Fortunatorum, aliorumque similium petris & saxi, ac proinde Ecclesia id ipsum reverenter recognoscens eum appellat *Firmamentum Ecclesiae*, & *malleum Haereticorum*. Etenim quicquid haec tenus dictum fuit, speculationem refert sancti nostri Archiepiscopi Valentini Thomae de Villa Nova dicentis. [Mensus est omnes aedificii partes, egredientes enim lapides & extrusos malleo aequabat, faciens omnium fidelium corda concordare funiculo doctrinae Catholicae & Evangelicae: Augustinus gladio spiritus flamma fidei Haereticorum monstra de medio tulit. Quis ita defendit fidem ut Augustinus? quis tot iudicos composuit contra Haereticos, ut Augustinus? Quis differendo, praedicando, scribendo, convictos ab Ecclesia Haereticos expulit, Augustinus? Firmam Ecclesiae columnam! O magnum fidei propugnaculum! meritum igitur ab Ecclesia malleus Haereticorum est nuncupatus.

9. Omnes Doctores lux appellantur: *Vos estis lux mundi*, & meritum quidem, quia mentes ignorantiae tenebris adumbratas illuminant, ac proinde cum sanctus Augustinus veluti Sol quidam mysticus omnibus aliis lumen praebuerit, meritum *lux Doctorum* appellatur. Id ipsum Deus Zachariae Prophetae Angelo mediante insinuare voluisse videtur, quando elata voce eum a somno recitans eidem dixit: *Quid tu vides?* Ipse autem accuratè observabat & videbat candelabrum quoddam aureum ex solido auro fufum. *Vidi & ecce candelabrum aureum totum & septem lucerna eius super illud*, visa autem in specie fuit *lampas eius super caput ipsius*. Postea verò subdit, quod septem lucernae habent septem infusoria, singulae singula, cujus virtute accensa erant, lumenque edebant. Nonnulli Scriptores per hoc candelabrum magnum Patrem nostrum representare volunt, praecipue verò sanctus Vincentius Ferrerius. Aurum etenim perfectionem ejus denotat. Lumen verò quod est super caput ejus, sapientiam suam demonstrat: *Lampas eius scilicet sapientia super caput ejus*, exponit Ferrerius *Septem lucernae sunt virtutes septem peccatis mortalibus exposita*: Septem lucernae ejus, id est septem virtutes quas habuit contra septem pecca-

ta mortalia: vel per septem lucernas aut lampades intelligi possunt omnes Doctores, quorum quilibet habet infusorium, id est illuminandi virtutem recipit ex doctrina candelabri, id est sancti Augustini, vel etiam ex lampade capitis, id est ex praestantissimo ejus ingenio, & haec non habet infusorium, quia illuminandi virtutem non ab alio Doctore recipit, cum de ipso dicatur ab Ecclesia, quod *Quicquid in saecula nullo tradente concipit*. Et sanctus Vincentius subiungit: *Cum adhuc esset puer fuit ita sublimis ingeniosus, quod per se sine Magistro dicitur septem artes libere alere*. Unde de ipso dici potest, quod de Sole nonnemo pronunciarit, *per se fulget*: Vel non mutata luce: & sicut Sol omnia objecta terrena de caelo illuminat: ita Augustinus aureum caeli sanctae Ecclesiae candelabrum intellectus sui lampade (*lampas super caput ejus*) omnium aliorum Doctorum & Theologorum S. Ecclesiae lampadibus doctrinae suae lumen distribuit, quo illis facere redditur ut vacent & convincere eos possunt, qui veritati fidei Evangelicae contradicentes Ecclesiam infestant: *Alii Doctores dicuntur lucerna, non accendit lucernam*: Augustus candelabrum, quia a deo dicitur, quod omnes Doctores, qui venerunt post eum, sustentantur super ejus doctrinam sanctam, puram, Catholicam auri purissimi, sine errore falsarum opinionum. Porro quicquid sit de opinione Xenophontis & Arnobii, qui stellae in caetibus nasci crediderunt, certissima est veritas, quod est librorum Augustinianorum monumentis, de quibus S. Prosper scriptis dicens: *Libri ejus innumerabiles sunt* tot procellerint & propagati fuerint praestantissimi Doctores, de quibus dicitur & porro deinceps dici poterit, quod *fulgebunt quasi stella in perpetuas aeternitates*. Unde recipit illi Philosophi sententiam in effectum deduxit, qui dicitur: *Sol & homo generant h. minem*, a quo videlicet quoad esse naturale, alter verò id est Sol mysticus Augustinus quoad esse doctrinale, ut hac ratione felices ejus partus verae Theologiae suae lumine instructi & qualificati deinceps adversus S. Ecclesiae hostes praesentem, gloriosamque deus victoriam reportare libere possint.

10. Non est nobis hoc loco praetercedendum id, quod de miraculo ejus corde Scriptores referunt. Etenim Sigisbertus Episcopus Lugdunensis in Gallia urpore S. Patriarchae nostro vehementer devotus à Deo instantè postulavit quandam magni Patriarchae reliquiam sibi impartiri, dumque orationi intentus esset, An-

S. Th. à
Villa in
Com. D. P.
Aug.

Zach. c.
4. n. 2.

D. Vinc.
Ferrerius.
de D. P.
Aug.

gelus Domini de cœlo descendens coram ipso apparuit & Reliquiarum quoddam ex auro & chrystallo affabre confectum eidem attulit, in quo Cor. S. Patris Augustini reverenter asser-
 vabatur. His autem verbis S. Episcopum allo-
 qui cœpit, ego sum Augustini Custos Angelus
 cui eo moriente universorum Dominus præcep-
 tit, ut illud ab ejus peccatore exemptum inalte-
 rabile conservarem, utpote quo adeo ardentem
 Deum amaverat, ab omni deinceps putrefac-
 tione immune esse voluit. Cum igitur tuas o-
 rationes perceperim, eximium hoc munus tuæ
 devotioni configno, idque tam suo quam meo
 nomine, ac proinde surge & accipe. Ehem quã-
 ta erat hujus sancti Pastoris lætitia, quando tam
 insigni reliquia se cœlestis locupletatum esse
 confpexit: cujus equidem lætitiæ evidens testi-
 monium edidit, quando mox post receptas sacra-
 tissimi hujus cordis reliquias, universum Cleru-
 convocavit, easdemque reliquias solemnem il-
 lum hymnum Te Deum laudamus decantando,
 in Cathedrali suam Ecclesiam processionali-
 ter collocavit, cumque ad illa verba Sanctus, San-
 ctus, Sanctus devote decantanda pervenisset,
 sacratissimum Augustini cor adeo movebatur,
 ut haud secus ac si vivum fuisset saltando ex-
 hilarit, jubilarit, exaltaret. Enim verò magis ad-
 mirandum est, quod quanto tempore sacratissi-
 ma hæc reliquia in hac Basilica subsistit, Hære-
 ticorum nullus pedem suum ei inferre præsum-
 pserit, sin verò temerario quodam ausu quis-
 piam in illam ingredi violenter præsumpserit,
 se inde non minori cum violentia abactos atque
 repulso recipere deinde debuerint: si verò de-
 mum virtuti divinæ in illos agendi perfida, qua-
 dam temeritate sese dedita opera & violento
 adhibito conatu resistere ausi fuissent, in visibili
 quadam vi prostrati & velut mortui in terram
 prolapsi fuerint: Nunquam Ecclesia, in qua e-
 rat cor sancti Patris Augustini, Hæretici homi-
 nis ingressum passa, qui autem in vestibulo non
 caderet, intus occumberet. Ut proinde sanctissi-
 mum Augustini cor scutum quoddam & forta-
 litium fuerit, quo sancta Ecclesia non minus
 custodiebatur ab Hæreticis, quam defendi po-
 tuerit. olim civitas Trojana per Palladis simu-
 lachrum; fuitque simile scuto illi, quod tempore
 Numæ Pompilii in senatum Romanum de
 cœlo decidit, quoad Martillum militem spe-
 ctare dicebatur, qui ab eodem protegatur ab
 inimicis suis in bello, nec non à naufragiis in
 mari: Cum premeretque Solo, cum premeretque

falo: De corde namque Augustini dicitur. Cor
 Divi Patris Augustini est eximius thesaurus,
 sanctissima Trinitatis Clenodium pretiosum &
 Ecclesia fortissimum.

11. Catholicæ fidei inimicos dissipare adeo
 S. Augustino proprium est, ut divina dispen-
 sante voluntate ejus Religio futura sit, quamdiu
 præfens hic duraturus est mundus, ut in novis-
 simis diebus adversus impiissimum Antichri-
 stum ejusque sequaces prælietur & dimicet,
 atque veluti scutum forte omnium Hæretico-
 rum saltum retundat, eorumque perfidiam & fal-
 sitatem fidem Catholicam defendendo proster-
 nat. Porro veritatem hanc oculo prophetico
 Joachimus Abbas diu ante prævidit, dum ait:
 Surge Ordo qui videtur novus & non est: indui
 nigris vestibus de super accincti zona pellicea: Hi
 crescent & fama eorum divulgabitur, & præde-
 cabunt fidem quam defendent usque ad consum-
 mationem sæculi in spiritu & virtute Eliæ. Non-
 verò cujus ordinis Zelosi hi Religiosi erunt?
 nunquid audistis indui nigris vestibus, de super
 accincti zona pellicea. Expresius: Hic erit Ordo
 Eremitarum imitantium vitam Angelorum,
 quorum vita erit quasi ignis ardens in amore &
 zelo Dei ad constituendum spinas & tribulos, hoc
 est ad consummandam pernitiosam vitam pra-
 vorum. Ecce tibi primum Solis effectum scilicet,
 quod doctrinæ suæ radiis Hæreticorum tene-
 bras & hæresum horrores & dispellat & pro-
 fliget.

12. De Sole nuper excogitatum est hoc em-
 blema, quo referebatur splendoribus suis velu-
 ti crystallum quoddam percuciens & illumi-
 nans, quod demum per reflexum suum in stupã
 directum, eandemque reverberans in cendebat,
 cui hæc subdebat Epigraphæ: Unius splendor,
 incendium alterius: Vel mortificat & vivificat.
 Porro præterquam Augustinus Hæreticos mor-
 tificaverit, abditissima insuper & obscurissima
 sacre Scripturæ loca scientiæ suæ lumine illu-
 minavit, & vivificavit. Etenim in Exodo habe-
 mus, quod Manna ante exortum Solis colle-
 ctum, commestibile minime fuerit, neque Israe-
 litarum gusti proportionatum. Sol autem ex-
 oriens radiis suis adeo efficaciter disponebat,
 ut cujuslibet gustui suave esse videretur: Cum-
 que incaluisse Sol, liqueferebat. Sacra Scrip-
 tura magnam habet cum Manna similitudinem,
 siquidem omnis saporis suavitatem in se con-
 tinet, adeo ut in ea quilibet inveniat cibum in-
 clinationis suæ gustui convenientem, dicique
 proinde

Joachim
 Abbas in
 Apoc. c.
 14 f. 176.
 col. 1. &
 D. Ant.
 Floren a-
 pud Pet.
 Herex.

Scipio
 Bargagli

Exod. c.
 16. Abu.
 ibid. q. 11.

Patr. de
 Valder.
 1. d.
 Aug.
 13. c. 1.

Hym. D.
 Amb. &
 Aug.

Hieron.
 Roman.
 1. Cron.
 131.

Quamvis multorum placeant volumina, libris Si Augustinus adeſt, ſufficit ipſo tibi.

14. Neque O optimi Auditores, ulterius progredi, niſi prius ſubſiſtam ad admirandum dexterae ſanctiſſimi Patris noſtri digitum pollicem: digitum qui tot chartas aramento rigavit, tot volumina implevit, tot libros ſcripſit: Digitum a Deo datum: digitum unde majora Theologiae flumina ſcaturierunt, quam e pede Equi Pelagii emanarunt, aquarum Poëticatum rivi: Digitum, qui ſuſtentaculum eſt fidei, ſapientiae claris, lingua Evangelii, verbi ſcripti Interpreter, Secretarius denique ſanctiſſimae Trinitatis. Etenim ſi Cardinali Damiano de digito Doctoris Angelici dicere licuit: *Facilius eſt Magiſter Mundi,* majori utique jure de Auguſtino digito dicere licebit, *Facilius eſt Magiſter univerſi.* Refert Plinius ſtatuae Solis pollicem machinam quandam (uti a Carete dicitur) adeo vaſtari fuiſſe, ut unius hominis brachiis diſſiculer potuerit circumdari: *Pauci pollicem ejus amplectuntur, majores ſunt digiti, quam pleraque ſtatua.* Etenim quis unquam digitum alicui poterit magnitudinem digiti ſancti Auguſtini, ſi loquamur de magnitudine, ſive de quantitate virtutis? Digiti nimirum, de quo haeretici conſuſi & proſtigati replicate poſſunt, quod olim dixere malefici Pharaonis, *Digitus Dei eſt hic.* Digiti inquam, qui immortalitatis auro deaurati merentur, pluſquam capilli Paulae, quos Nero deaurari procurabat. Scio equidem, quod ſi Alexander Magnus hanc noſtram vixiſſet aetatem, in ſcrinio opulentiffimo, quale inter Cyri ſpolia inveniri potuiſſet, collocaturus fuiſſet loco Iliadis Homeri paeſtantiffimum pollicem Auguſtini. Ac proinde ſanctiſſimam te merito pronuncio civitatem Montis Ilcini in Tuſcia, cujus depoſito Deus monile adeo pretioſum, imò theſaurum opulentiffimum, qui in ſanctae Eccleſiae aeterno reperiri uſpam poteſt, conſignavit, nimirum digitum ſanctiſſimi hujus Patris, de quo loquimur. Et quidem meritiffimo jure iſtibi conſignari debebat cuſtodiendus, ſiquidem Mons Ilcinus olim a nonnullis Mons Lucinus dicebatur, quod ſemper ab humilitate terrena, & ignorantiae tenebris fuerit alienus, ac proinde maxime idoneus in cujus vertice digitus hic reſideret, ut Sol quotidie luminofi ſui ſplendoris tributa penderet, contexerentque ei ſtella Coronam. Porro erectio digiti cujuſdam,

maximè dexteri pollicis, conſumatio eſt fidei inviolabilis, qua vobis O Incolae Ilcinentes Auguſtinus ſe obſtriagit, futurum ſe in omnibus occurrentibus caſibus fidelem veſtrum apud DEUM protectorem. Videor itaque mihi videre Auguſtinum veluti novellum quandam Mercurium in vertice Montis dexteram extendentem, qua tibi veluti Deus quidam virtutis viam commonſtraret, non ut Athenas pervenias, ſed ut ad gloriae immortalitatem perducaris.

15. Duos praecipue Solis effectus experimus; lucem nimirum & calorem, eoſque praecipue eo tempore perſentimus, quo Sol eſt in meridie, unde natum eſt ſymbolum de luce ardor, vel hinc ſplendor & ardor, cumque doctrinae ſplendor talis fuerit, qualem haecenus a me deſcriptum audiviſtis, charitatis ſuae erga Deum & proximum fervor nequaquam minor extitit. Lege divina nobis praecipitur, ut proximum noſtrum ſicut noſmetipſos diligamus, neque ulterius eum diligere obligamur: *Diliges proximum tuum ſicut teipſum.* Veruntamen Auguſtini Charitas adeo fervens fuit, ut proximum ſuum, pluſquam ſemetipſum dilexerit, non obſtante quod ſacta Theologia nos doceat, quod *homo ex charitate debet magis diligere ſeipſum, quam proximum.* Etenim Episcopos Hypponenſis erat, quando ex publico Eccleſiae umbone populo ſuo praedicans eximia charitatis fervore accenſus, hiſce eum verbis alloquebatur: *Quid volo, quid deſide- ro, quid cupio, quare hic ſedeo, quare loquor, a villain quare vivo, niſi hac intentione, ut ſimul omnes in aeternum vivamus? Cupiditas mea eſt, P. Aug. honor meus iſte eſt, gaudium & poſſeſſio mea iſta eſt:* Quasi diceret, nihil adeo in votis habeo, quam ut omnes ſimul ſalvemur, & in Paradyſo nos deum revideremus, haec ſumma eſt votorum, quae a Deo exopto, quaeque a vobis deſidero. Advertendum tamen vobis eſt, quod ſi culpa veſtra deſiderium meum vanum redderetur, vos quidem animas veſtras perderetis, meam autem ego ſalvabo: *Si me non audieritis, ſi tamen non tacuerit, liberabo animam meam.* Verum audite quod ſequitur: ſed (O verba proſus ſtupenda!) *Nolo eſſe ſalvus ſine vobis.* Quasi diceret: O oviculae meae, tantus eſt, quo ego tanquam Paſtor erga vos feror, affectus, ut ſi Deus per ſuam gratiam ſalvare animam meam vellet, non vero veſtram, reſponſurus utique ei eſſem, vel omnes, vel nullam ſalva-

3 Petr. Damian. imm. 41.

Phn. 134. cap. 7.

Exod. 8. v. 19.

Pollex dicitur D. P. Auguſt. aſſeruntur in monte Ilcimo Aetru. civit. maxima cum veneratione in Templo PP. Erem. ſub titulo D. Iacob. & Philipp.

Matt. 22. n. 39.

D. Th. 22. q. 16. a. 4.

Ex S. Th. conc. D. P. Aug.

Paoleſti Sanctiorale.

si enim ovibus meis Paradyfum donare renuis, eumque mihi soli dare intendis, pro hac gratia gratias tibi refero: nolo esse salvus sine vobis. Credo equidem Augustinum amore infatuatum esse, certum enim est eum per Charitatis excessum aliquod sibi adscivisse delirium. An enim O Augustine, qui primogenius Theologiae patrens es, ignoras, quod non debet homo propriam salutem pratermittere pro aliena? vel quod nemo tenetur, nec debet pro salute spirituali totius mundi, velle carere gratia & amicitia Dei? Et tu dicis, ac aperte procellatis: Nolo esse salvus sine vobis?

D. Th. in quodlib. q. 7. art. 1. f. 872. Idem. 1. 2. q. 26. n. 4.

16. Suspendatis velim O Auditores intentionem sermonis Patris nostri, illudque certo cuidam casui, qui sancto Petro Apostolo evenit, applicate, hic enim dum in Monte Thabor quasi in quodam gloriae Paradylo, abs Divinitatis splendoribus & Salvatoris vultu emicantibus & resplendentibus beatificatus confisteret, caelesti Magistro suo dixit: Domine, bonum est nos hic esse:

Matt. 17. si vis, faciamus hic tria tabernacula. Quasi dicere vellet, Domine ut hac praesenti gloria frui possimus, sit nobis perpetua in hoc monte commoratio. Etenim S. Marcus verba S. Petri observat, & non obstante quod is Magister ejus esset, eum imprudentiae redarguit dicendo, non enim sciebas quid diceret, cui quoque opinioni S. Lucas adhaeret cum ait: nesciens quid diceret. Verum dicat hic aliquis, quae est haec Evangelistarum in reprehendendo Petro temeritas? nunquid Apost. hic mundum desiderabat deserere? Domino suo adhaerere? spiritualibus bonis frui? quid in his omnibus culpa latet? responderet Abul. quod S. Petrus inter gloriae splendores constitutus de semetipso solo sollicitus fuit, de aliis vero confodalibus nec non & Apostolis reliquis absentibus nequicquam curavit, erravit Petrus, quia ab hac societate felicitatis excluderat reliquos discipulos; nam si in monte illo semper maneret, ipsi soli fruerentur gloriae claritatis Christi & caeteri Apostoli nihil viderent, & hoc erat contra charitatem. Id ipsum quoque S. Paschasius confirmat qui S. Petrum hinc verballoquitur. Bonum est nos hic esse: tunc bonum existimas in gaudium Domini tui ingredi fratribus & subditis fors relicta? Nec enim aliquid cogitare de his videtur Petrus in quibus Charitas quam maxime commendabatur. Dummodo Petrus bono illo frueretur parum curabat hujus in aliis iacturam, dummodo ille inclusus esset in gloria, parum curabat alios discipulos inde emanare exclusos, ac proinde nesciebas quid diceret, neque enim in iis verbis ceterbatur Petri debua erga proximum dilectio, ac proinde bene de

D. Marr. q. 2. s. D. Luc. c. 9. n. 34.

Abul. in Matt. ib. quast. 73.

D. Pasch.

eo dicitur, quod erat nesciens quid diceret. Hoc igitur supposito clare cognoscere possumus, quam fervens in S. Augustino charitas erga proximum & gregem suum exarferit, quando itaquam pastor eidem dicebat, nolo esse salvus sine vobis, nolebat Petri imitari imperfectiorem, qui solus sine aliorum societate gloria frui voluit in monte, quia eadem gloria in Paradylo cum omnibus frui voluit, omnesque ejusdem gloriae fieri participes desideravit, secus enim Nolo esse salvus sine vobis. Qua in re non multum dissimilis fuit Leoni nono, qui simul cum quibusdam suorum a Normannis incarceratus oblatam sibi libertatem reculavit, utpote aliis conceptivis denegatam: Concessere gratia abire Leonem, alius veri sine pretio congruo non laxatis: sed ille suo de gregis sollicitus noluit exire. Ingentem profecto altitatem demonstravit, veruntamen id quo se privabat, erat libertas quaedam temporalis & corporalis, at vero Augustinus eligebat delitui vitam spirituali & aeterna Paradyfi gloria: Nolo esse salvus sine vobis. O ingentes amoris excessus! O charitatem inauditam!

17. Sanctus Petrus Chrysologus de Abraham Patriarchae charitate, quam erga mendicum Lazarum eundem in sinu suo fovendo, exercebat, D. Petri loquens inquit: Parum se beatum credidit: si in ista aeterna gloria ab hospitalitatis pio cessaret officio, & fratribus frueretur divinis. Quasi diceret: Etatum mihi hi esset, O Domine, si in hoc mundo diutius vivere possem, idque ex hoc unico duntaxat motivo, ut hac ratione hospitalitatis officio operam dare possem, prout haec aenus assidue feci: Quod si autem mihi ex hac vita per mortem intervencentem migrare suoque tempore Paradyfi gaudis perfui praeciperis, protestor quod mihi non videbor perfecte beatus, nisi pariter mihi concesseris, ut in actibus charitatis erga proximum tanquam patet pauperum & egenorum exercitate me possim: Parum se beatum credidit &c. Verum enimvero duas in hoc Chrysologi effatio difficultates invenio: Primo enim non video erga quos Abraham in caelo exercere misericordiam posset, cum in caelo nullius rei sit egestas, nec ullae locum habere possint miseriae: Non esuriant, neque sitient amplius, neque dolor erit ulterius. Quin potius futura ibi sit omnis felicitatis abundantia. Fortiter erit qui respondeat Abrahamum ibi de Lybmo locutum esse. Veruntamen nec hoc dici potest, quia in Lybmo nulla fruebatur beatitudine, ideoque si de Lybmo intelligendus esset, Chrysologus utique minime diciturus fuisset: Parum se beatum credidit.

credidit. Secundo non video quomodo Chry-
 sologus de Abrahā dicere poterit: *Parum se bea-
 tum credidit.* Beati namque Deum videndo, non
 possunt non esse summe beati, cum enim Deus
 sit quidam omnis boni epilagus, & obiectum
 nostræ voluntatis, necessum est, ut Beati illum
 summo cum animi conatu diligant, indeque per-
 fecta quædam beatitudo formaliter resultet, ad
 eum modum, quo quando potentia visiva bene
 est disposita, ipsumque obiectum illuminatum
 est & visibile, illud non videre non potest. Quo-
 modo igitur Chrysologus dicere potuit: *Parum
 se credidit esse beatum?* Clarius id edicam: adeo ser-
 veas erat ejus, ad præstandā egenis charitatis offi-
 cia desiderium, ut si in celo hoc suo fuisset desi-
 derio frustratus, nequaquam se perfecte beatum
 censere potuisset: *Parum etc.* Et quidem obser-
 vandum est, quod in casu suo ipsi subtrahenda
 fuisset omnis exercendæ erga proximum charita-
 tis occasio, Abraham non fuisset recusaturus bea-
 titudinem, sed solum se minus beatum existima-
 set: At vero S. Augustinus paratus fuisset ad hoc
 ut à Paradyso absolute & simpliciter excludere-
 tur, privareturque totali beatitudine, ob ser-
 vationem erga proximos & gregem suam amoris dile-
 ctionem, ac proinde dicebat: *Nolo esse salvatus
 sine vobis.*

18. Nolo hoc loco referre quod domus ejus
 hospitale pauperum fuerit, quod inopes & ege-
 nos summa cum benevolentia receperit, iisdem
 victum subministravit, de eorum quoque amictu
 sollicitus fuerit, imo nimia charitate accensus iis-
 dem pedes sordidos lavavit; unde factum est,
 quod ipsiusmet Filii Dei incarnati pedes quoque
 abluere metuerit, qui in forma pauperis mendici
 stipem rogitando eum convenit, qui etiam san-
 ctum Patrem nostrum tanto cum affectu ad pe-
 des suos prostratus ceteris, magnopere celebra-
 vit dicens: *Magne Pater Augustine hodie meruisti
 videre filium Dei in carne. Magne Pater.* At in quo
 adeo magnus extitit? In cunctis virtutibus, præ-
 cipue vero in charitate erga proximum. O igitur
 vere magnum Augustinum! O solem fulgidissi-
 mum! *Hinc splendor & ardor.*

Hugo
 Card.

19. Hugo Cardinalis circa capillos Magdale-
 næ quibus Redemptoris nostri pedes lachryma-
 tum imbre humectatos absternit, gravem quan-
 dam ponderationem instituit, dicens: *Maria
 Magdalena rigavit lachrymis pedes Domini, id est,
 compassa est pauperibus, & capillis suis terxit, hoc est,
 refrigerium attulit eis de suis superfluis, Capillatura
 namque quædam est corporis superfluitas; qui-
 bus verbis infetere voluit, ipsam egenis atque pau-*

peribus charitate sua dente, iis succurrisse substan-
 tiis, quas sibi cognoscebat esse superfluas, at vero
 Augustinus ex charitatis suæ excessu mendicitati
 & egetati proximi sui subveniebat non adhiben-
 do capillos, id est non impendendo illud quod si-
 bi superfluum erat, sed utendo eo quod propriis
 erat ipsis necessarium, suæque Episcopali men-
 sæ debitum, redditibus se Ecclesiasticis privando,
 ut Christi pauperibus subvenire posset: Unde ad
 tantam est egetatem redactus, ut nihil ei præter
 solum pauperibus aliquid ex solo Dei amore cro-
 gandi desiderium superfuerit, ac proinde vasa sa-
 cra aurea & argentea frangebatur, eaque contracta
 particularim erogabat pauperibus, ut eorum pos-
 set calamitatibus mederi: *Tanta benignitate fuit in
 pauperes, ut cum non esset alia facultas, sacra vasa
 frangeret ad eorum inopiam sustentandam. Ad ve-
 ram solis imitationem, qui veluti charitativus lu-
 minosos thesauros suos terræ necessitatibus im-
 pendit.*

In festo S.
 P. Aug.
 2. nov.
 lect. 2.

20. Cum igitur tanta fuerit ejus erga proxi-
 mum charitas, facile conjicere possumus longe
 majorem fuisse ejus erga Deum amorem. Nolo
 hoc loco recensere cor ejus amoris fulmine vul-
 neratum fuisse: *Vulneraverat charitas Christi cor
 ejus, & gestabat verba ejus in visceribus, quasi sa-
 guttas acutas.* Et ut B. Jordanes de Saxonia scribit:
*Quoties sancta Trinitas coram eo nominabatur, vel
 liber coram eo de Trinitate expandebatur, quasi vi-
 taliter exultabat, cujus simile de nullo alio sancto di-
 citur.* Et insuper addit: *Singulis annis in festo San-
 ctissime Trinitatis cum Missa canitur, & cor super
 altare ponitur, mox omnibus intuentibus se cor mo-
 vere incipit, quasi pisces in aqua.* Verum dicat ali-
 quis, quod si cor illud exanime Augustini vitam
 non habet, quomodo exercere poterit operatio-
 nes vitales? Pro responsione sequens commo-
 distime serviet historia: Etenim de Marco Anto-
 nio legitur, quod dum moribundus esset, jam-
 que immobilis, sensibus omnibus amissis, cun-
 ctisque spiritibus vitalibus destitutus in lecto ja-
 ceret, per omnia corporis membra mortis pallo-
 re suffusus, vitæque ejus quæ in procinctu erat ad
 emigrandum, nihil præter solum auditum teli-
 quum haberet, eumque mortuum potius quam
 vivum; attamen cum ex improvise amatum dile-
 ctæ Cleopatæ suæ nomen nominari audivisset,
 mox ipsi veluti in vitam denuo redeunti, pul-
 sus & cordis arteriæ palpitare, omniaque membra
 denuo incallescere ceperunt, haud secus ac si no-
 va ei vita superaccederet; unde omnes circum-
 stantes ardentissimum quo erga Cleopatram
 fereba-

B. Iord.
 de Saxoni-
 ser. 49. de
 Sanctis.

Plus. in
 M. Ans.
 fol. c. 49.

ferbatur amorem haud obscure conjecturabant. Unde cum similes quoque effectus in S. August. corde sese evidentiter prodant, ex iis veluti minime obscuris argumentis conjicere possumus ardentissimum ejusdem erga Deum trinum & unum charitatem.

21. Scio equidem quod Jacob amoris sui quo Rachelam deperibat, difficile & arduum specimen ediderit, quando nimirum lapidem quo puteus clauderetur levando sustulit, ad quem alias movendum omnium circumvicinorum pastorum vires conjunctæ requirebantur: Hoc fuit

Abul. 16. propter amorem Rachelis consobrina sua, cui complacere volebat, inquit Abul. Simile quid David ex amore Michol adactus operatus fuit, quando in singulare cum Goliath gigante certamen descendit: *Pugnavit David non cupiditate honoris,*

Idem. sed amoris, ut eam quam amaverat in uxorem Regis filiam obtineret. Verum enim vero licet hi ex impulsu amoris difficillimis conatibus consummandis sese accinxerint, magnus tamen Dei

Exod. 32. Prophetæ Moyses longe majora amoris specimina edidit, dum impossibilia tentavit, urgente cum ingenti illo quo erga populum suum ferebatur amore. Quando eam Deus commissum

v. 31. v. sibi populum propter commissam idololatriam castigare decreverat, hic vir Dei dixit: *Aut dimitte illis hanc noxam, aut dele me de libro in quo scripsisti.* Impossibile erat ipsum e libro vitæ deinceps deleti aliquando posse, siquidem in eo spiritus erat, simpliciter & absolute, & non secundum

39. 27. quid, vel ex gratia quam habebat hic & nunc, sed ex prædestinatione. Amor enim impossibilitatem minime considerat: *Amor non recipit de impossibilitate solatium:* At vero Amor Augustini quo erga Deum ardebat, super omnem cujusvis amantis amorem triumphat. Id quod ex doctrina S. Th. clarè & perspicue demonstratur. Quærit etenim hic S. Doctor, an quando Lucifer dixit: *Super solum Dei exaltabo solum meum, & similis ero altissimo,* proprie desideravit se Deum fieri posse: Et responderet, quod similem esse Deo, duobus modis considerari possit: *Vel quantum ad similitudinem, vel quantum ad æquiparantiam in entitate.* Lucifer se Deum esse desideravit primo modo, non vero secundo modo, quia hic erat impossibile: *Et contra naturalis desiderium; Est enim unicuique naturale desiderium ad conservandum suum esse, quod non conservaretur, si transmutaretur in alteram naturam.* Uade reputatur impossibile, quod entitas aliqua inferioris gradus & ordinis possit appetere superioris natura gradum, quod utique fieret, si homo desideraret per æquiparantiam esse Angelus, ut Angelus cuperet esse Deus. Hæc igitur doctrina fundamenti loco supposita, charitatis D. Augustini fabricam deluper ædificemus. Cum sanctus hic Patriarcha in Oratorio suo genuflexus coram Crucifixo subsisteret, divinam inde resonantem vocem audivit sibi dicentem: *Augustine amas me? cui cum S. Petro confestim respondit: Tu scis Domine, quia amo te.* Cumque Dominus iterata vicereplicaret, *si amas me, quid faceres pro me? stupendam omnino mox subintulit responsionem dicens: Stego forem Deus & tu Augustine, omnino vellem ego fieri Augustinus, ut in te res Deus.* Attendite obsecro Auditores, quidam Augustinus facere voluerit in argumentum optimi affectus in Deum. Esse Deum est habere entitatem quandam immensam, illimitatam, & infinitam: E contra vero esse Augustinum est habere entitatem quandam finitam & terminatam. Nulla res, inquit Angelicus, *qua est inferioris gradus natura, potest appetere superioris natura gradum.* Veruntamen Charitas S. Augustini tanta erat, ut promptum se atque paratum exhiberet ad faciendum pro Deo suo, ea que impossibilia erant: si quidem si fuisset ordinis superioris constituit, id est, increatus & Divini, eligere volebat sui non esse, esseque suum Deo: si is Augustinus fuisset, dari sibi autem entitatem, ordinis inferioris & finiti, & en dicare, & ex creatore creatura fieri decreverat. Cum igitur impossibile sit, quod Angelus esse Dei appetere possit, hoc enim extra jacturam entitatis propriæ, licet finitæ fieri nequaquam posset, mansit se sequitur quod Charitas erga Deum, quæ ei suavitè relicta entitate increata & infinita, creaturam & finitam sibi adficeret, cum ad actiones quasdam addegerit, possibilitatis terminos excedentes & prorsus impossibiles: *Omnino vellem ego fieri Augustinus, ut tu fieres Deus.*

22. Porro Charitas in eo ardentè adeo fervebat, ut ne quicquam de Charitate habere sibi videretur. Unde continuo instantissime Domino, ut eam sibi concederet, & concessam adaugeretur, supplicabat: *O Amor qui semper fervas, & nunquam tepe scis, accende me, accendat inquam & te, ut totus diligam te. Mirus enim te amas, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat. Non possum, nec debeo, nec volo aliquid præter te amare, aut certe si extra te quippiam diligam, in ordine ad te solum idipsum diligo: O Amor qui semper ardes, D.*

Is. 4. v.

13.

D. Th. p.

1. q. 63. a.

3. s. 639.

in

corp.

19.

Aug.

19.

Aug.

19.

D.P. Aug. *Connunquam exinguoris, dulcis Christus, bone Iesu, accende me totum igne tuo, ut totus dulcedine amoris tui plenus, totus flamma tua Charitatis vaporatus diligam te Dominum meum dulcissimum & pulcherrimum.* Etiam sicut is qui amat, in objecto amato vivere & mori velle, ita quoque Augustinus dicere solebat: Inter Crucifixi Redemptoris mei brachia mihi vivere dulce erit, & mori suave: *Inter brachia salvatoris mei vivere volo, & mori cupio.* At vero Auditores, natura ita nobis comparatum esse scimus, ut quando Sol est in meridie, id est, in summo fervoris sui gradu, in quo Augustinum Solem mysticum jamjam constitutum esse diximus, viator sive peregrinus subsistere solet & quiescere: ideo quoque tempus nunc est, ut vos diu me auscultando defatigati, respirando quiescatis, ego vero loquendo lassatus, rærendo non nihil subsistam, ut quod reliquum est laudum D. Augustini absolvere possim.

PARS SECUNDA.

23. *Quasi Sol resurgens* fuit in occasu per profunditatem humilitatis, quam eo quod adeo heroica sic valde obtusescerebat Sanctus Archiepiscopus Valentinus, quia *Ardens ille suorum peccatorum historiam scripsit, quam alii solent gestorum suorum gloriosam historiam posteris in sui memoriam legendam relinquere.* An non enim inaudita humilitas fuit proprias manifestare imperfectiones, easque in libris descriptas publico omnium conspectui exponere, ut quilibet peccatorum suorum censores fiant & arbitri. Imo vero quod plus est: *Negue ambiciosus quisquam ita gloriam affectavit, sicut ille contempsum: Ac vero quid Deus circa humilem hunc Dei vitam disposuit? Sed Deo disponente accidit illi, ut unde voluerat desierit, inde amplius laudaretur & vertetur in gloriam. Et quod disponebat ad sui dejectionem, & unde voluit fieri contemptibilis, fieret inde amplius admirabilis.*

24. Magnus ille Pontifex Gregorius in Augustino nullam virtutem adeo admiratur, quem admodum ejus humilitatem: *Vir iste magnus in virtutibus suis, mihi certe sublimis apparer etiam in peccatis suis. Merentur in eo qui volens Castitatis continentiam, mirentur integritatem justitiae, mirentur viscerum pietatis, ego non minus admiror confessionem humillimum peccatorum, quam tot sublimia gesta virtutum.* Porro læpenuitico

intra memetipsum causam investigavi, cur Deus hominem majorem non fecerit secundum quantitatem molis & virtutis, quam ipsum etiam novum pallium videmus: Nec videtur quæstio illhæc irrationabilis, siquidem certum sit, quod si illum condidisset majorem, ex hoc fuisset major perfectio univarsi. Præterea mundus qui hominis est habitaculum adeo vastus est & magnus, & incola ejus, homo videlicet adeo est parvus & pusillus, ut merito dici possit, quod *Locus non est proportionatus locato, & contra.* Theodoretus Deum id ideo fecisse dicit, ut seil. hominis superbiam reptimeret: Cum enim in mundi exordio homines magni essent, fuissentque gyganteam proceritatem assecuti, in tantum animi saltus atque elatio in eis intumuit, ut totum quandam ad ipsos usque cælos pertingentem fabricare conati sint, ut exinde cælum instarent, Deumque inde expellerent. Potest hæc aliqua superbia major excogitari: *Per facile erat, inquit Theodoretus, ei, id est, Deo, etiam majores homines creare, sed ut superbiam amputaret, & arrogantiam cohiberet; non dedit hominibus maxima corpora.* Enimvero si id verum est, tur igitur Augustinum tantopere magnificavit, declaravit & canonizando illum tanquam maximum inter omnes Sanctos, adeo ut illum per Antoniniam magnum dici velit: *Magnus Pater Augustinus?*

25. De Phidia legitur, eum ex petra quadam Jovis sculpsisse statuam, sed immensa proceritate & magnitudine constantem, nam licet eam in situatione sedentis effinxerit, adeo tamen alta & procerata fuit, ut capitis vertice templi illius, in quo majoris venerationis causa collocata fuerat, fornices proxime contingeret. Vastum quidem & elegans opus istud à multis cum stupore visum fuit, nec tamen defuere qui opus illud tanquam inconcinnum carperent, & reprehenderent ob varios statuæ illius imperfectiones, tam sculpsuram, quam artificem, dicentes statuam illam difformem esse ab omni proportionis symmetria, omnesque naturæ terminos, & artis limites excedere, cum enim sedens attrigere possit supremam templi partem, utique si in pedes sese crexisset, totam templi machinam demolitus fuisset & in vertisset. Quibus tamen id impossibile esse responsum fuit, quis cum sit statua lapidea, vel à tali situatione nunquam demovenda erat, vel potius tanquam corpus grave deorsum versus contendisset, siquidem *Omne grave tendit deorsum.* Myticus Phidias Christus Redemptor noster,

D. Theod. in Gen. c. 6. n. 8. f. 14. col. 1.

Petr. de valde ser. 7. de Nat. S. Ioan. Bapt. fol. 243. col. 1.

noster, magnam effecit, non jam Jovis statuam, sed Augustini personam: *Magne Pater Augustine*, quasi diceret, vel ab hac postura magnitudinis non dimovebitur, aut vero si in aliquam partem sit movenda, in humanitatis profunditatem utiq; contendet. Siquidem verissimum est quod Chry-

D. Petr. Chrysol. de sologus asserit dicens: *Devotus animus in solis be- Annun. B. neficiorum crescit ad obsequium, augetur ad gra- V. M. for. tiam, non ad arrogantiam profliu, non ad superbiam 142. 488. contumescit.* Unde Augustinus velut Sol mysticus *is sine ser.* ad humilitatis Antipodas semper inclinavit.

26. Nequaquam Deus olim permittebat ut in facto Templo sculptilia erigerentur, vel picturae delinearentur Solem representantes. Unde cum in templo Hierosolymitano currus quidam esset in quem Solis statua reposita erat, quae in dextera spicarum manipulum, in sinistra vero vas aqua plenum deferrebat, pro quo currum trahendo Judaei Reges multos miserant equos, de quibus

Cajet. 4. Cajetanus dicit: *Fuerunt equi naturales adducti à Reg. c. 3. regibus ad trahendum currum Solis. Rex Josias v. 11. minime ignorans quantopere Deus Solis simula-*

4. Reg. 23. *lum una cum statua & equis è templo amoveri, currumque igne comburi iussit: Abstulit equos v. 11. quos dederant Reges Iuda Soli in introitu Templi*

Cajet. ibid. *Domini subdit. Et Cajetanus subdit: Currus ipse subjungitur combustus, equi autem ablati; ne scilicet Sol eo in loco, ubi verus adorari debebat Deus, venerationem aliquam haberet. Quia etiam Aegyptii Solis statuam in templis suis conservabant supra Crocodilum (qui aquae symbolum refert) in navi collocatam veluti dictae navis naucleum, ideo Deus Nabuchodonosori praecepit, ut statuam illam in terram dejici & prostreri faceret, prout Hieremias Propheta nobis recenset: *Conteret statuas domus Solis quae sunt in terra Aegypti.* Spectabatque hoc Dei mandatum eo duntaxat, ut nec Hebraei, nec Aegyptii ad Solem veluti Deum adorandum venerandumque converterentur. Id quod magis inde corroboratur, quod scilicet porta Templi Salomonis versus orientem respexit, idque duabus praecipue de causis, primo scilicet ut mane in ortu suo templum radiis suis ingrediens, paulatim & pededentim altari approximaret, Deum adoraturus, eundemque verum creatorem suum agniturus. Secundo ut Hebraei Templum ingressi, & coram altari genua sua flectentes, dorsum suum Soli obverterent, ad contestandum, quod Solem nequaquam tanquam Solem venerarentur aut re-*

cognoscerent. Observandum autem est hoc loco Solem apud antiquos duobus modis representatum fuisse. Aegyptii enim Solem supra Crocodilum quendam, qui aquae symbolum est, & in navi mare fulcante collocabant. Hebraei vero in currum per terram discurrentem eundem ponere solebant, per hoc innuere volebant, Solem terrae matricemque Dominium obtinere. Pingebant quoque illum una manu spicas, altera vero vas aquae pleuum portantem, ut per hoc agnosceretur verus Deus, qui homini de omnibus prospicit, quae quotidianae ejus sustentationi sunt necessaria. Verum enim vero nimia est haec temeritas & praesumptio, inquit Deus, ad hunc igitur confestim Josias Rex & superbum hoc solis simulacrum una cum currum & equis è templo ejicit & eliminat: *Abstulit equos quos dederant Reges Iuda Soli in introitu Templi Domini.* Nabuchodonosorem quoque Regem in Aegyptum ablegat, equum praecepit, ut *Conterat statuas domus Solis quae sunt in terra Aegypti*, ut scilicet per hoc demonstraret, quod Soli nullum in templo suo locum verum permittere: at verò si haec ita se habeant, cur igitur deinceps permittit & vult, imo maximopere sibi in eo complacet, quod in eodem templo instat veri solis cujusdam mystici comparat Augustinus, imo ut idem Sanctus Patriarcha Avellani titulo honoretur, qui idem significat quod Sol, nec contradicit, si Solis titulo appelleretur & insigniatur: *Quasi Sol resurgens, sic ipse, id est, Augustinus resulsit in templo Dei.* Vete etenim Sol quaedam est qui in dextera spicas, id est, panem, aliam scilicet sustentationem, aquam vero doctrinam in sinistra deferit: *Tu de verbis Salvatoris dulem panem conficis, ecce spicas & panem: Et propinas potum vita de Palmorum neitare.* Ecce quoque aquam doctrinam. Tanquam Sol Crocodilo insidet qui symbolum est aquarum: id est, Laethymarum affectuosissimae matris suae Monicae; & Naucleti Officio suagitur, dum Petri navim Ecclesiam scilicet doctrinae suae remore gubernat: *Tuam in hoc mari naviculam Augustinus providè gubernavit.* Et tamen Deus Solem huic Augustinum in templo suo effulgecere permittit? Imo verò, nec mirum, quia tamen plus quam mille Soles respicendae, ob hoc tamen nequaquam effertur aut turpido fastu extollitur, ut tanquam verus Sol haberi aut honorari velit. Imo uti dicimus, expresse protestatus est quod si ipse Deus esset, paratus esset ad erucendam omnem Divinitatis excellentiam, nostramque vi-

lem humanitatem amplectendam, ut Augustinus fiat. Quid igitur vobis, o Auditores, videtur? Nunquid Augustinus Sol est ad humilitatis occasum inclinans? *Quasi Sol resurgens.*
27. Sol merito dicitur Augustinus, quia Sol apud Aegyptios sapientiae symbolum fuit. Quem

proinde velut Emblemata quoddam in eius pectore depingi videmus, sine ulla subnexa Epigraphe, quia Sol semetipso satis enucleate loquitur, seque in vero sapientiae domicilio pectore scilicet S. Augustini esse reconditum.

SERMO VIGESIMUS OCTAVUS IN FESTO NATIVITATIS BEATÆ MARIÆ VIRGINIS.

Liber Generationis Iesu Christi, filii David, filii Abraham. Matth. cap. 1.

1. **C**ertissimum est, nec potest experientia cuiusquam suggerere contrarium, quod opera ab omnipotentis dextera, ab illo inquam supremo artifice, qui infinita sapientia sua cuncta regit & gubernat, producta sint ob inventionis raritatem singularia, ob artificum eximia, incomparabilia ob magnificentiam, ob excellentiam gloriosa, celebria propter magnificentiam, ob pulchritudinem summe admirabilia, quæ proinde expressæ se causæ cuiusdam omnipotentis, infinitæ, & immortalis veros naturales & legitimos partus esse conestantur: ac proinde mera vanitas ne dicam fatuitas futura esset, si quis illorum operum præstantiæ comparare vellet, vel Herculis columnas, vel Apellis lineas, vel Zeuxedis uvas, aut vela Parthali, vel Androci tritones, aut Dædali statuas, vel Dionis turres, vel Prolomæi pyramides, aut Myrmidii quadrigas, vel denique Archimedis sphaeras. Licet enim hæc vera sint artis miracula, mentisque humanæ prodigiosi partus, ad naturæ invidiam elaborata, artamen si cum æterni & omnipotentis Factoris operibus comparentur, respectu vastissimæ huius mundi machinæ totidem esse videntur puncta indivisibilia, totidemque nocturnarum tenebrarum horrores, si illa ex opposito claritatis pulcherrimi Solis collocaveris. Nunquid enim quiddam stuporis magnæ, divinarumque prodigiorum miraculum est pulcher ille, opulentus & magnificus mundi globus, de quo S. Augustinus

scribens affirmat: *visibilem omnium maximum D.P. Augustinus lib. 11. ter se de pulchritudine certant, ut nescias discernere, an cœlum novus quidam hortus sit ex stellis floridus, an verò terra cœlum quoddam sit ex floribus veluti stellis exornatum. Adhæc si opera ex mente docti Mirandulani tanto præclariora sunt, quando Consistunt in eximia quadam elegantia diversarum partium dispositione, haud dubie inimitabiliter excellentia erant Dei opera, utpote producta in numero, pondere, & mensura. Considerate etenim o Auditores & circumspicite, quot elegantia in amplissima universi machina eluceant, quantum decorem in florido paludamento suo læta terra prodant, quantas divitias in humido sinu suo ditissimus contineat oceanus, quanta bona sive in cœlestibus sphaeris lateant, vel in gyris sublunariibus commorentur, quæ omnia auream regii Prophetæ eloquentiam imitando dicere videntur: Magna & mirabilia sunt opera tua Domine. Psal. 110. Opera inquam sine numero, quæ per expressam licet mutam facundiam Divinæ magnificentia celebrant excessus: Quia facit magna & incomprehensibilia, & mirabilia quorum non est numerus. Job. c. 9. v. 16.*
2. Verum enim vero si verum est quod Philosophi affirmant, nimirum quod In unoquoque genere datur unum, quod est primum, causa & mensura cæterarum, velut inter odores ballamum, Rosa inter flores, inter arbores Cypressus, Leo inter